

Skånes livsmedelsstrategi

Skånes livsmedelsstrategi

Projektansvarig: Daniel Kronmann, Regional Utveckling, enheten för Innovation och Entreprenörskap.

Projektgrupp: Carl Jonson, Susanna Winblad & Jenny Bergsten, Regional Utveckling och Carlos Rojas Carvajal, Länsstyrelsen Skåne.

Styrgrupp Skånes Livsmedelsstrategi: Region Skåne, Länsstyrelsen Skåne, Kristianstad Högskola, Sveriges Lantbruksuniversitet, Visit Skåne, Lantbrukarnas Riksförbund, Malmö Stad, Hushållningssällskapet Skåne, Lunds Universitet/Lunds Tekniska Högskola, Krinova Incubator & Science Park och Livsmedelsakademin.

www.utveckling.skane.se

Bildförteckning

framsida: Plainpicture

sid. 4: SLU Alnarp / Apelöga

sid. 5: Ystad, Sverige / Kentaroo Tryman

sid. 7: SLU Alnarp / Apelöga

sid. 8: Malmö Saluhall / Malmö Stad, Apelöga

sid. 10: Maskot Bildbyrå

sid. 11: Maskot Bildbyrå

sid. 14: Christian Ferm

sid. 15: Simrishamns kommun

sid. 16: Foodtech Forum 2025 / Anders Hallbäck

sid. 19: Sege Park / Malmö Stad

sid. 21: Maskot Bildbyrå

sid. 23: C4 Energi, Kristianstad / C4 Energi

sid. 25: Johnér Produktion

Innehåll

SKÅNE – SVERIGES STARKASTE LIVSMEDELSREGION	4
Skånes utveckling i en nationell och internationell kontext	5
Strategin är riktningspekande	6
SKÅNE – DÄR FRAMTIDENS LIVSMEDEL VÄXER HÅLLBART	7
Ökad konkurrenskraft i näringslivet	8
Ökad miljö- och klimatnytta	11
En mer robust livsmedelssektor	14
EFFEKTMÅL FÖR GEMENSAMT AGERANDE	16
Stärkta grundförutsättningar med särskilt fokus på primärproducenterna	17
Ökad och diversifierad produktion och förädling	18
Bättre balans mellan efterfrågan och utbud av kompetens	20
Fler innovationer som når marknaden	22
Livsmedelskedjan som drivkraft i omställningen till en mer robust, cirkulär och biobaserad ekonomi	24
DEFINITIONER	26

Skåne – Sveriges starkaste livsmedelsregion

Skåne är en unik och avgörande del av Sveriges livsmedelssystem, där hela värdekedjan, från primärproduktion till konsumtion, finns representerad. Med en kritisk massa av aktörer inom varje del av kedjan, från odling och djurhållning till förädling, produktion, förpackning och handel, har Skåne en unik styrka i Sverige. Regionen står för 33 procent av Sveriges livsmedelsproduktion, och i vissa områden som grönsaker, frukt och bär är andelen hela 70 procent. Skånes starka forskningsmiljöer och innovationssystem driver dessutom fram ny kunskap och nya företag, vilket gör regionen till en motor för Sveriges livsmedelsutveckling.

Denna strategi är framtagen i samverkan med skånska aktörer och utgår från regionens unika förutsättningar och behov. Den tar hänsyn till Skånes roll i Sveriges livsmedelssystem och ska vara vägledande för Skånes aktörer och styrande för Region Skånes arbete för ett robust, konkurrenskraftigt och hållbart livsmedelssystem. Strategin fokuserar på tre nyckelområden: näringslivets långsiktiga konkurrenskraft, agerande på miljö- och klimatutmaningar samt robustheten i livsmedelskedjan för att säkerställa försörjningsförmågan – det vill säga systemets förmåga att leverera det konsumenter behöver för att överleva.

Region Skånes regionala utvecklingsnämnd har antagit denna strategi, som kommer att styra nämndens verksamhet inom de områden där de har ansvar. Samtidigt kommer nämnden att samla representanter från hela livsmedelssystemet i Skåne i en extern styrgrupp, "Styrgrupp Skånes Livsmedelsstrategi", för att driva utvecklingen framåt inom alla områden som pekas ut i strategin. Genom att stå samlat i agerandet kan Skåne bidra till en robust, konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja.

Skånes utveckling i en nationell och internationell kontext

Skånes livsmedelssystem har en avgörande roll i den nationella utvecklingen. Åtgärder som vidtas i Skåne kommer ha en påverkan på hela Sverige. Genom att ta ledarskap och samarbeta nationellt inom områden där Skåne har goda förutsättningar kommer skånska aktörer bidra till att driva den nationella livsmedelsutvecklingen framåt.

Den europeiska och globala kontexten, med EU:s gemensamma jordbrukspolitik, kommer också att påverka Skånes möjligheter till utveckling och tillväxt. EU:s politik syftar till att trygga en hållbar framtid för jordbrukare i hela unionen genom mer riktat stöd till mindre jordbruk och låta EU-länderna få större spelrum att anpassa åtgärder till lokala förhållanden.

Skånes livsmedelsstrategi kommer att bidra till att skapa ett socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart livsmedelsystem, från primärproduktion till konsumtion, och därmed även bidra till att uppfylla FN:s globala hållbarhetsmål, Agenda 2030.

Skånes livsmedelsstrategi är ett dokument som visar vägen för en hållbar utveckling av livsmedelsystemet och som sammanfaller med den övergripande regionala utvecklingsstrategin, **Det öppna Skåne**, och dess områdesstrategier, särskilt **Regionplan för Skåne** och **Strategi för näringslivsfrämjande och kompetensförsörjning**.

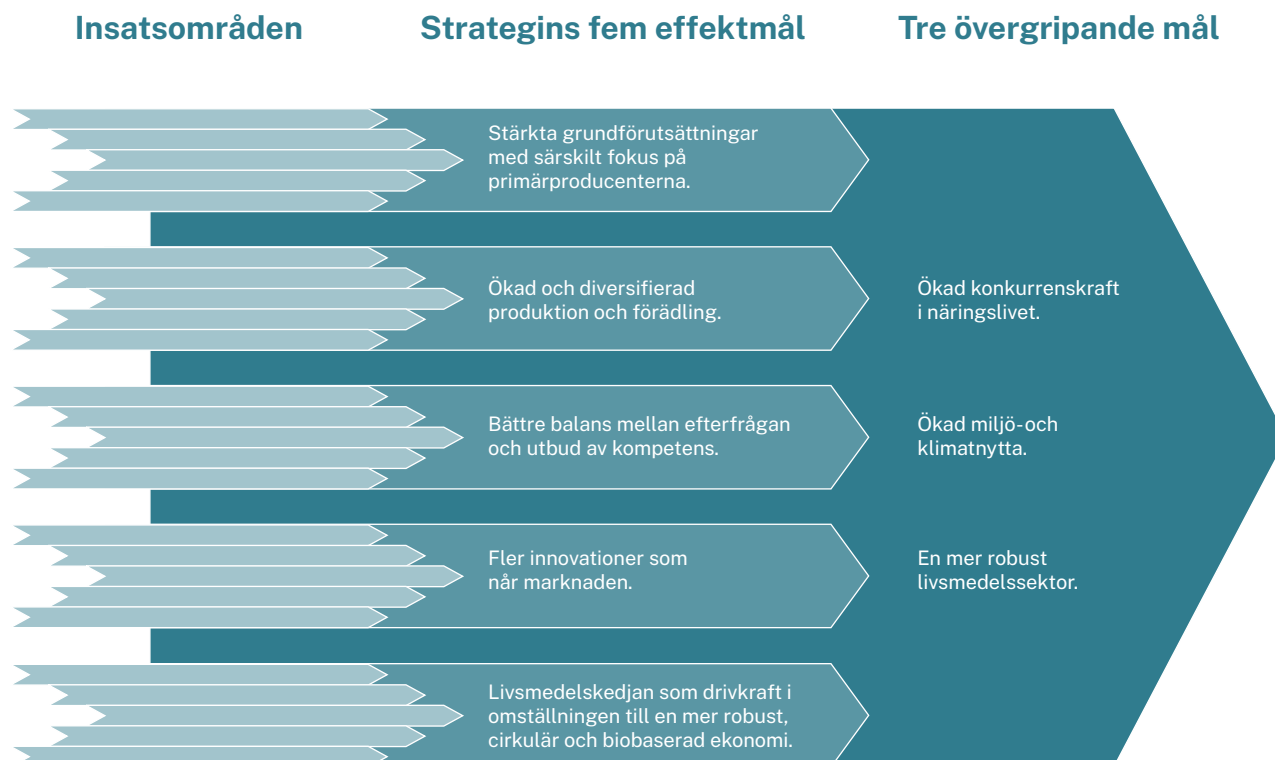
Strategin är riktningsspekande

Denna strategi utgör en tydlig riktning för Skånes utveckling inom livsmedelsområdet, med ett fokus på att skapa ett hållbart, robust och konkurrenskraftigt livsmedelssystem. Strategin består av två huvudsakliga delar: De långsiktiga övergripande målen samt effektmål med insatsområden. De långsiktiga målen utgör den övergripande riktningen för Skånes utveckling, och beskriver de viktigaste områdena där regionen behöver utvecklas. Dessa övergripande mål är tre till antalet och utgör grunden för hela strategin.

De fem effektmålen, som presenteras i nästa del av strategin, utgör en mer detaljerad beskrivning av de områden där Skåne behöver samlas och agera för att uppnå de övergripande målen. Varje effektmål bidrar på olika sätt till flera av de övergripande målen, och tillsammans utgör de en komplett bild

av de områden där Skåne behöver agera. Genom att fokusera på dessa effektmål och dess insatsområden, kan Skåne säkerställa att regionen utvecklas i rätt riktning och att de viktigaste utmaningarna och möjligheterna adresseras.

Hälsa och livskvalitet är nära kopplat till maten vi äter. Ohälsosamma matvanor är en av de främsta orsakerna till sjukdom och förtidig död i Sverige, och det är därför viktigt att skapa förutsättningar för att alla ska kunna äta hälsosamt och hållbart. Region Skåne har ett omfattande arbete med att skapa framtidens hälsosystem. Genom att ta vara på forskning och innovation inom teknik och nutrition och utveckla produkter och tjänster som främjar goda matvanor samt skapa offentliga miljöer som förebilder för hälsosamma matvanor, kan Skåne bidra till att förbättra folkhälsan och livskvaliteten för invånarna. Denna strategi är ett bidragande steg i riktning mot ett mer hållbart och hälsosamt samhälle.

Skåne – där framtidens livsmedel växer hållbart

Skåne har stor potential att utvecklas till en av Europas ledande livsmedelsregioner, med ett hållbart och innovativt system som kombinerar lokal självförsörjning, digitalisering, cirkulära lösningar samt kopplar samman stad och landsbygd. Genom samverkan mellan forskning, företag och offentlig sektor kan parter i regionen fortsätta utveckla ett hållbart livsmedelssystem där resurser används effektivt, lantbrukarens roll har stärkts och lönsamma företag växer.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Ökad konkurrenskraft i näringslivet

Skåne spelar en avgörande roll i Sveriges livsmedelsförsörjning. Skåne är dominerande i både primär- och livsmedelsproduktion och är därmed en nyckelregion för både stärkt konkurrenskraft och ökad livsmedelsförsörjning för Sverige. Skåne är inte bara en producentregion, utan också en innovationsmotor. Med starka forskningsmiljöer, ett välutvecklat innovationssystem, en växande startup-scen och ett etablerat näringsliv, finns det goda förutsättningar för utveckling och omställning.

Dock har både Skånes och tillika Sveriges livsmedelskedja flertalet utmaningar. Förädlingsvärdet inom livsmedelsindustrin minskar, små och medelstora producenter har svårt att växa och exporten är svag. Enligt Konkurrensverkets rapport från 2024 finns dessutom flera strukturella utmaningar inom livsmedelsbranschen. Hög marknadskoncentration, avtalsmässiga lösningar, obalanser

i handelsledet och etableringshinder bidrar till svag konkurrens. Utöver detta befinner sig Skånes livsmedelssektor i ett snabbt föränderligt landskap där globala kriser, geopolitiska konflikter och ekonomiska skiften påverkar både produktion och efterfrågan.

Skånes livsmedelssektor behöver därmed stärka sin konkurrenskraft genom investeringar i ny teknik och effektivisering, där automation och digitalisering kan öka produktiviteten och minska kostnaderna. Samtidigt behöver skånska livsmedel nå ut på en global marknad genom att mervärden så som gastronomi och mathantverk, hög livsmedels-säkerhet, gott djurskydd och en stark hållbarhetsprofil lyfts fram mer. Ytterligare en utmaning är svårigheten att skala upp verifierade lösningar och produkter då riskvilligt kapital till stor del saknas. Slutligen behöver hela livsmedelssektorn bli mer attraktiv och attrahera kompetens både från andra branscher, unga och internationellt.

Produktivitet för stärkt konkurrenskraft

När produktiviteten ökar, stärks lönsamheten i hela kedjan, vilket gör den mer attraktiv både för investeringar och för att locka kompetens. Produktiviteten kan förbättras med hjälp av flera olika insatser. Genom att tillämpa AI, digitalisering, robotisering, nya odlingstekniker och automation kan effektiviteten höjas inom primärproduktion, livsmedelsförädling, distribution och handel. Resurseffektivitet är även nyckeln till en mer hållbar och konkurrenskraftig livsmedelssektor. Genom att optimera resursanvändningen, öka förädlingsvärdet och skapa en mer cirkulär livsmedelskedja kan vi minska kostnader, miljöpåverkan och skapa ökat mervärde.

Export för ökad produktion

En starkt tillväxt inom skånsk livsmedelsproduktion bygger på ökad produktionsvolym via export och samarbete mellan stora och små aktörer i livsmedelskedjan. Genom att stärka exportkapaciteten hos små och nystartade aktörer kan branschen som helhet stärka sin internationella konkurrenskraft och skapa fler arbetstillfällen.

För att skånska företag ska lyckas på exportmarknaden krävs insatser för att stärka exportkompetensen och synliggöra skånska kvalitetsprodukter. Genom att fortsätta profilera Skåne som en gastronomisk matregion kan vi både locka besökare och indirekt stärka exporten och Skånes konkurrenskraft. Regeringens satsningar på internationella matmässor och tävlingar bör nyttjas mer aktivt av skånska aktörer.

Forskning och innovation – från kunskap till konkurrenskraft

För att stärka den skånska livsmedelskedjan på lång sikt krävs satsningar på forskning och innovation i hela kedjan, från jordbruk och förädling till distribution, konsumtion och export. Forskning och innovation driver tillväxten i livsmedelskedjan och regionen har mycket goda förutsättningar tack vare Skånes mångfald av lärosäten (fyra universitet och en högskola), forskningsinstitut samt välutvecklade innovationssystem med inkubatorer, kluster och samverkansplattformar. Tillsammans utgör dessa en stark grund för att omvandla kunskap till kommersiella varor och tjänster.

För att accelerera kommersialisering av forskning till innovationer och skapa en mer dynamisk och innovativ miljö, krävs en kombination av behovsstyrd forskning, ökat samarbete mellan akademi och näringsliv samt ökad tillgång till offentligt och privat riskkapital. Genom att attrahera och mobilisera både kapital och näringsliv skapas nya möjligheter för tillväxt och utveckling. Det är därför angeläget att vi prioriterar och stödjer initiativ som främjar samverkan mellan forskning och näringsliv, samt säkerställer tillgången till nödvändigt kapital för att driva innovationerna framåt.

Stärkt kompetens och ökad attraktivitet

En av de mest kritiska utmaningarna för livsmedelsföretag i Skåne är kompetensbristen. Enligt Tillväxtverkets undersökning "Företagens villkor och verklighet 2023" uppger 49 procent av primärproducenterna och 41 procent av företag inom livsmedelssektorn att brist på arbetskraft är ett tillväxthinder, att jämföra med endast 23 procent bland företag generellt.

Enligt Livsmedelsföretagen behöver livsmedelsindustrin 20 000 nya medarbetare till 2028. Enligt företagen är den viktigaste åtgärden för att säkra kompetensförsörjningen att öka livsmedelsbranschens attraktivitet och locka fler talanger till branschen. Företagen vill framförallt se att industrin blir bättre på att locka unga och att lyfta fram den stora variation av olika karriär- och utvecklingsmöjligheter som finns tillgänglig.

För primärproducenterna är situationen liknande och det finns bristkompetenser inom flertalet områden, allt ifrån odlingskompetens, ingenjörer och maskinförare till processtekniker och AI-/digitaliserings- & automationskompetens. Även här behöver branschens attraktivitet öka och insatser för att underlätta ägarskiftet bör ske.

Slutligen bör Skåne arbeta för att både locka och välkomna internationell kompetens till den skånska livsmedelssektorn, samt underlätta för dessa talanger att etablera sig och bidra till regionens utveckling.

ÖVERGRIPANDE MÅL

Ökad miljö- och klimatnytta

Livsmedelsproduktionen har en stor påverkan på miljö och klimat, men genom att arbeta tillsammans kan vi hitta lösningar som gynnar både miljön och jordbrukssektorn. 23 procent av de klimatutsläpp som sker i Skåne härrör från jordbrukssektorn och det är därför viktigt att identifiera och implementera åtgärder som minskar klimatutsläpp samt förlust av biologisk mångfald, samtidigt som vi säkerställer en hållbar och lönsam livsmedelsproduktion för Skånes lantbrukare och livsmedelsföretag.

De gröna näringarna (skog- och lantbrukssektorn) spelar en avgörande roll i Sveriges energiomställning. Genom energieffektiviseringar och med rätt förutsättningar kan sektorn inte bara minska sin egen energiförbrukning, utan också bidra med en betydande mängd förnybar energi. Enligt beräkningar kan de gröna näringarna årligen producera upp till 50 TWh förnybar energi 2030, vilket mot-

svarar ungefär en tredjedel av den svenska elproduktionen idag. Detta är en enorm potential som kan hjälpa Sverige att nå sina klimatmål och bli ett mer hållbart samhälle.

Jordbruksmark utgör grunden för vår livsmedelsförsörjning och är en förutsättning för att kunna producera mat av hög kvalitet. Samtidigt försvinner jordbruksmark varje år till följd av exploatering. För att säkra Sveriges förmåga att producera mat såväl i fredstid som vid kris eller krig är det nödvändigt att stärka skyddet för jordbruksmark enligt Jordbruksverket.

För att trygga framtidens livsmedelsförsörjning i Skåne krävs en långsiktig och hållbar markanvändning. Det innebär att vi måste värna och vårda den skånska jordbruksmarken, främja jordhälsan och öka den biologiska mångfalden. Marken har inte bara ett produktionsvärde, utan är också ett stort kulturarv med ett rekreativt värde, vilket gör det viktigt att ta ett helhetsperspektiv i markanvändningen. Dessutom är en tryggad vattenförsörjning

avgörande för vår framtida livsmedelsproduktion. Klimatförändringarna kommer att medföra alltmer extrema väderförhållanden, med torra och varma somrar samt blötare perioder med kraftiga skyfall. För att möta dessa utmaningar behöver vi utveckla nya grödor, växtförädling och odlingstekniker som kan anpassa det skånska jordbruket till framtidens villkor.

Skåne har en unik möjlighet att ta ledningen i omställningen till en mer hållbar livsmedelskedja. Genom att främja cirkulära och klimatvänliga lösningar som gynnar den biologiska mångfalden, kan regionen bli en förebild för en framtidssäker och hållbar livsmedelsproduktion. Skånes livsmedelskedja är en viktig pusselbit för utvecklingen av framtidens biobaserade samhälle, där nya hållbara lösningar för livsmedelssystemet kan testas, utvecklas och skalas upp. Genom att kombinera traditionella, beprövade metoder med innovativa tekniker och lösningar, kan Skåne driva denna omställning och skapa en mer hållbar och resiliert livsmedelskedja som gynnar både miljön, samhället och ekonomin.

Skåne ska därmed visa vägen. Genom att ta ledarskap i omställningen kan regionen inte bara säkra sin egen framtid utan också inspirera resten av Sverige och Europa.

Vårda och värna nyckelresurser

För att säkerställa jordbrukets framtid i Skåne är det avgörande att vi vårdar och värnar om våra viktigaste resurser: mark och vatten. Genom att utveckla och tillämpa hållbara odlingsmetoder, som använder vatten mer effektivt och minskar utsläppen av växthusgaser, kan vi skapa en livsmedelskedja som är bättre för både miljö och samhälle.

Det är också viktigt att skydda och bevara den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet, särskilt som betesmarker utgör 24 procent av Skånes jordbruksmark. Genom att stödja naturbete och ta tillvara de ekosystemtjänster som odlingslandskapet erbjuder, kan vi stärka jordbrukets motståndskraft och bidra till en livsmedelsproduktion som fungerar långsiktigt.

Därför är det nödvändigt att markens och vattnets värde får en central plats i strategiska beslut, och att dessa resurser hanteras på ett ansvarsfullt och framtidsinriktat sätt.

En framtida biobaserad och cirkulär ekonomi

Skåne tar position som föregångare i omställningen till en biobaserad och cirkulär ekonomi. Här finns hela livsmedelskedjan i nära samspel med världsledande forskning och innovation. Det ger Skåne en unik kraft att inte bara bidra till, utan aktivt forma framtidens hållbara lösningar.

För att skapa verklig miljö- och klimatnytta bygger vi broar mellan jordbruk, livsmedelsproduktion, energi, avfall, transporter och vattenförvaltning. Genom att koppla samman dessa sektorer på nya sätt, till exempel genom att förädla restflöden till högvärdiga produkter, eller använda dem för biogas och gödselmedel, förvandlar vi dagens utmaningar till morgondagens resurser. Industriell symbios blir en motor för både minskade utsläpp, effektivare resursanvändning och nya intäktströmmar.

Innovation är vår drivkraft och nya teknologier, tjänster och beteenden gör det möjligt för fler att välja resurseffektiva och biobaserade alternativ. Genom att skala upp hållbara metoder i högre tempo accelererar Skåne omställningen och blir en internationell förebild för den biobaserade och cirkulära ekonomin.

Kompetens för en hållbar framtida livsmedelskedja

Det krävs ett brett kunskapslyft inom hela livsmedelskedjan, från primärproduktion till konsument, för att stärka framtida livsmedelsförsörjning och skapa en hållbar livsmedelssektor. Det handlar om att sprida goda exempel, främja innovation och skapa incitament för beteendeförändringar. Samverkan med och mellan utbildningsaktörer, rådgivningsorganisationer, företagen och akademi är avgörande.

Utmaningen inom området är att kunna balansera mellan generell kompetenshöjning och specifika kompetensinsatser inom vissa områden med att verka proaktivt och identifiera framtida kompetensbehov som kommer uppstå i omställningen. Alla svar har vi inte idag utan en flexibilitet och framsyn krävs inom detta område.

Skånes klimat- och energistrategi 2025–2030 utgör en grund för arbetet med att minska livsmedelssektorns klimatpåverkan med hänvisning särskilt till åtgärdsområdena "Klimatsmart jord- och skogsbruk" och "Klimatsmart konsumtion", som innehåller att främja kolinlagring, minska utsläpp, öka resurseffektivitet och stödja hållbara konsumtionsmönster.

Länsstyrelsen i Skånes "Handlingsplan för ekologiskt funktionella landskap" ska fungera som ett kunskaps- och planeringsunderlag för grön infrastruktur och bidra till ökad kunskap om och förståelse för biologisk mångfald och dess bidrag till ekosystemtjänster.

ÖVERGRIPANDE MÅL

En mer robust livsmedelssektor

En trygg och hållbar livsmedelsförsörjning i fredstid är en grundläggande förutsättning för att Sverige ska kunna hantera kriser, höjd beredskap och i yttersta fall krig. Den stärker också samhällets motståndskraft mot fredstida störningar och effekterna av ett förändrat klimat. Pandemin visade på "just-in-time"-systemets sårbarhet, med exempelvis störningar i leveranskedjor, medan kriget i Ukraina har förvärrat det säkerhetspolitiska läget och lett till kraftiga prisökningar på energi och andra insatsvaror så som konstgödsel.

Handelsnettot för livsmedel är fortsatt negativt, med ett underskott på cirka 88 miljarder kronor. Importen är nästan dubbelt så stor som exporten, särskilt inom frukt, grönsaker, kött och mejeriprodukter. Detta visar på en sårbarhet i försörjningsförmågan, särskilt vid yttre störningar. Sveriges beroende av importerade insatsvaror gör livsmedelsproduktionen känslig för globala kriser.

Tillsammans med Västra Götaland står Skåne för över hälften av landets livsmedelsproduktion, räknat i kalorier. Den geografiska koncentrationen av både primärproduktion och förädling gör södra Sverige avgörande för att säkra tillgången på livsmedel i hela landet. Eftersom mycket av Sveriges

utrikeshandel med livsmedel också passerar genom dessa regioner, blir logistik och transporter centrala delar i försörjningskedjan.

En grundläggande utmaning idag är den låga lönsamheten inom primärproduktionen och livsmedelsindustrin, vilket medför minskad investeringsvilja för ökad robusthet. Många lantbrukare kämpar även med kompetensbrist, tidskrävande regelverk, svårigheter att hitta investeringskapital samt utmaningar kopplade till generationsskiftet. Endast hälften av livsmedelsproducenterna har återhämtat sig till samma lönsamhetsnivå som före kostnadskrisen men för dagligvaruhandeln ser situationen annorlunda ut. I takt med att inflationen har stabiliserats har försäljningsvolymerna ökat, och lönsamheten är stabil inom dagligvaruhandeln.

Skåne ska vara ledande i att bygga upp en robust livsmedelsförsörjning genom att utveckla flexibla distributions- och försörjningskedjor, förädla och återcirkulera biomassa samt minska beroendet av importerade insatsvaror.

Ökad lönsamhet i primärproduktionen och livsmedelsindustrin

Lönsamhet inom primärproduktionen och livsmedelsindustrin är en nyckelfaktor för en robust svensk livsmedelskedja. Endast lönsamma företag har möjlighet att investera i innovation, omställning och långsiktig hållbarhet. Därför är det viktigt att skapa goda förutsättningar som gör det möjligt för företag inom livsmedelskedjan att växa och utvecklas.

Genom att effektivisera och utveckla befintliga och nya processtekniker, samt skala upp dessa för små och medelstora företag, kan vi i kombination med ökad produktion, förädling och konsumtion av högvärdesprodukter och specialgrödor skapa ökad lönsamhet i primär- och livsmedelsproduktionen.

Företagsklimatet i form av de ramvillkor som styr produktionen behöver ses över och förenklas. En viktig del i detta arbete är att myndigheter, regioner och kommuner har ett stödjande och samverkande förhållningssätt gentemot livsmedelskedjans aktörer i syfte att skapa bättre förutsättningar för företagande.

En trygg och robust livsmedelskedja

För att bygga en trygg och robust livsmedelskedja behöver livsmedelsproduktionen delvis öka och diversifieras. Ökad svensk och hållbar konsumtion bör uppmuntras där det är möjligt och Skånes offentliga sektor bör i högre grad stimulera efterfrågan av inhemska livsmedel. Även mindre anläggningar med hög produktivitet och flexibilitet behövs för en diversifierad livsmedelskedja. Samtidigt måste Sveriges beroende av importerade insatsvaror minska så som drivmedel, utsäde, foder, gödsel och växtskydd. Att säkra inhemsk tillgång på viktiga resurser stärker hela livsmedelssystemets motståndskraft.

Utöver detta är det mycket viktigt att alla aktörer arbetar med kontinuitetshantering dvs arbeta aktivt med att planera och förbereda sig för att kunna motstå eller klara av både mindre och allvarliga störningar.

Stärkt flexibilitet och höjd omställningsförmåga

För att lyckas krävs en ökad flexibilitet och omställningsförmåga i hela livsmedelskedjan. Det innebär att samarbetet mellan små och stora aktörer, från primärproducenter till dagligvaruhandel, behöver stärkas. Tillsammans med offentlig sektor kan de bygga en resiliert infrastruktur för lagring, förädling och distribution som även fungerar i tider av kris.

Effektmål för gemensamt agerande

De fem effektmålen med tillhörande insatsområden är framtagna för att nå strategins tre övergripande mål. Varje insatsområde kan bidra till flera av dessa mål, vilket gör samordning avgörande. För att nå resultat krävs gemensamt agerande, där olika aktörer tar ledande roller inom specifika insatsområden.

EFFEKT MÅL

Stärkta grundförutsättningar med särskilt fokus på primärproducenterna

Enligt Tillväxtverkets undersökning "Företagens villkor och verklighet 2023" upplever små och medelstora företag inom livsmedelssektorn att lagar och myndighetsregler är det största hindret för tillväxt. Inom primärproduktionen, där många företag är en- eller fåmansföretag med begränsade administrativa resurser, skulle ha mest att vinna på en minskad regelbörda.

Även om regelförenklingar sällan sker på regional eller lokal nivå, bör det offentliga sträva efter att skapa effektivitet och förutsägbarhet. Att följa lagar och regler är självklart, men arbetssättet bör samtidigt främja utveckling, inte motverka den.

Utöver regelförenklingar krävs även nya villkor för tillgång till och vård av skånsk jordbruksmark och vatten, så att livsmedelskedjans nyckelresurser kan tas tillvara på ett långsiktigt hållbart sätt.

Tre strategiska insatsområden för gemensamt agerande

Större nationell hänsyn till regionala förutsättningar

För att underlätta för företagen har regeringen inrättat både ett förenklingsråd och ett implementeringsråd. För Skåne är det viktigt att aktivt delta i det nationella arbetet med regelförenkling, för att bidra till ett mer flexibelt regelverk som tar hänsyn till regionala förutsättningar och olika produktionsinriktningar. På kommunal nivå behöver Skåne samordna sina insatser för att skapa effektiva och förutsägbara handläggningstider för tillstånd och stödansökningar, i samverkan med nationella initiativ.

Värna och vårda skånsk jordbruksmark

Skånsk åkermark är en nationell strategisk resurs som måste prioriteras i fysisk planering, samt att dess produktionsförmåga är central för både robusthet och framtida försörjningsförmåga.

I Skåne utgör jordbruksmark nästan hälften av landytan, och intressekonflikter kring dess användning är återkommande inom samhällsplaneringen. För att säkerställa fortsatt produktivitet behöver jordhälsan beaktas i relation till ökad livsmedelsproduktion, så att den bördiga skånska marken kan fortsätta leverera på lång sikt.

Skåne kan skapa en mer hållbar och motståndskraftig livsmedelskedja genom att tillämpa hållbara och effektiva odlingsmetoder. Det kan handla om ekologisk odling, precisionsodling, regenerativt jordbruk, kolinlagring, biologisk bekämpning, urban odling i stadsmiljöer, stöd till naturbete och nyttjande av odlingslandskapets ekosystemtjänster.

Säkra vattentillgången för ökad livsmedelsproduktion

Vattenresurser måste hanteras med fokus på tillgång, kvalitet och konkurrens om vatten i hela kedjan. Vattentillgången är en grundförutsättning och en dyrbar resurs som i ett föränderligt klimat kan bli en bristvara. Detta är villkor som kräver särskild strategisk hantering för att uppnå den nationella livsmedelsstrategins övergripande mål.

EFFEKT MÅL

Ökad och diversifierad produktion och förädling

I en tid av ökande globala osäkerheter, klimatutmaningar och störningar i internationella leveranskedjor har Skåne potentialen att bli en föregångsregion för framtidens livsmedelssystem och stärka Sveriges försörjningsförmåga.

Genom riktade satsningar på växtbaserat protein, blå mat, betande djur, digitalisering och saminvesteringar i lokal infrastruktur kan vi bygga ett resilient livsmedelssystem som gynnar både producenter och konsumenter.

Genom att mobilisera den offentliga sektorns kraft som ett strategiskt verktyg kan en ökad efterfråga på inhemska och hållbara livsmedel skapas.

Sex strategiska insatsområden för gemensamt agerande:

Satsa på växtbaserat protein och blå mat

Skåne har stor potential att bidra till den nationella livsmedelsstrategin genom ökad produktion och förädling av växtbaserat protein, ett område där insatser redan pågår. Särskilt bör satsningar på baljväxter prioriteras, med fokus på ökad efterfrågan, odling och förädlingskapacitet.

Utöver växtbaserat protein finns också potential för utveckling av blå mat, som fisk, alger och tång, och skapa ett hållbart fiske som bevarar ekosystem och motverkar överfiske. Hållbart fiske och odling

av blå mat behöver ske i samarbete med andra kustregioner och kan bidra till en mer diversifierad livsmedelsförsörjning utveckling av akvatisk teknik och förädling av restströmmar.

Främja förutsättningarna för betande djur i Skåne

Skåne ska skapa förutsättningar som gör det lättare och mer lönsamt för lantbrukare att hålla betande djur. Fårbranschen har under lång tid varit nedåtgående med minskad inhemsk produktion. Billig import har gjort det svårt att konkurrera, och samtidigt har branschen slutat utvecklas. För nötköttbranschen har bland annat ökade produktionskostnader och minskning av djurbeståndet bromsat utvecklingen. Betande djur är en viktig beståndsdel för den biologiska mångfalden, det öppna skånska landskapet och bidrar till ett hållbart biologiskt kretslopp. Även ur ett beredskapsperspektiv har betande djur en stor betydelse.

Ökat användande av hållbara och effektiva odlingsmetoder och -tekniker

Skåne behöver satsa på odlingsmetoder och -tekniker som är anpassade för framtidens klimatförhållanden, både torra och blöta perioder. Det handlar om ekologisk odling, precisionsodling, växtförädling, kolinlagring och andra tekniker som stärker jordhälsan, ökar den biologiska mångfalden och minskar klimatpåverkan.

Saminvestera i lokal infrastruktur där kedjan är bruten

För att öka den lokala livsmedelsproduktionen och stärka försörjningsförmågan krävs saminvesteringar i lokala produktions- och förädlingsanläggningar, särskilt där den inhemska livsmedelskedjan idag är bruten. Genom att återetablera och stärka förädlingskedjor samt distributionskanaler skapas robusta system som gynnar både små och stora aktörer inom jordbruk och livsmedelsindustri.

Stärkt försörjningsförmåga genom strategiskt agerande i offentlig sektor

För att stärka Skånes livsmedelsförsörjning och minska beroendet av importerade produkter krävs en tydlig omställning mot inhemskt och hållbart producerade och förädlade livsmedel. Offentliga måltider spelar en nyckelroll som strategiskt verktyg för att öka efterfrågan på både växt- och animaliebaserade livsmedel för en regional försörjningsförmåga och ökad konkurrenskraft.

Offentlig upphandling bör vidareutvecklas som ett effektivt verktyg för att öka deltagandet från små och medelstora företag, samt för att attrahera och hantera mindre volymer. Dessutom bör upphandlingsprocessen stödja innovationsupphandling, vilket kan bidra till att främja nytänkande och lösningar som stärker försörjningsförmågan.

Utnyttja digitalisering och AI för ökad effektivitet och lönsamhet

Digitalisering och artificiell intelligens (AI) erbjuder stora möjligheter att öka produktiviteten och lönsamheten i hela livsmedelskedjan. Genom att skapa bättre förutsättningar för smarta lösningar inom planering, logistik, kvalitetskontroll och resursoptimering kan skånska företag ta viktiga steg mot framtidens livsmedelssystem. Exempelvis kan AI nyttjas för att analysera jordhälsa, optimera bevattning, gödning och skörd och genom ökad digitalisering av logistik och försäljningskanaler kan nya marknader nås.

EFFEKT MÅL

Bättre balans mellan efterfrågan och utbud av kompetens

Dagens och morgondagens kompetensbehov är omfattande, med stora svårigheter för arbetsgivarna att hitta personal med rätt kompetens. Denna utmaning kan kopplas till livsmedelskedjans begränsade attraktionskraft. Utbildningssystemet utgör ytterligare en utmaning. Många utbildningar lyckas inte svara upp mot företagets behov, vilket i kombination med bristande lönsamhet hos företagen gör att fortbildning ofta uteblir.

För att möta framtidens krav behöver sektorn bli bättre på att attrahera unga, erbjuda vidareutbildning av befintlig personal och locka personer som vill byta karriär. Samtidigt måste utbildningsutbudet utvecklas, vara mer behovsstyrt, flexibelt och även erbjuda framtidens kompetenser inom exempelvis processteknik, robotisering, digitalisering, cirkulär ekonomi samt hållbara odlingsmetoder.

Fem strategiska insatsområden för gemensamt agerande:

Stärk samverkan inom utbildning och arbetsliv

För att möta framtidens kompetensbehov krävs en omställning av utbildningssystemet. Utbildningar måste bli mer behovsstyrda, relevanta och direkt kopplade till arbetslivet. Genom att intensifiera samarbetet mellan företag, branschorganisationer och utbildningsaktörer blir både innehållet mer aktuellt och framtagande av praktikplatser förenklas.

Antalet flexibla utbildningslösningar behöver öka inom områden som primär- och livsmedelsproduktion, framtidens teknik och hållbarhet. Genom att bredda utbudet och anpassa formatet kan fler målgrupper nås.

Främja attraktionskraft och breddad rekrytering

Livsmedelssektorn står inför en unik möjlighet att ta plats som en framtidsbransch. För att lyckas krävs att vi gör sektorn mer synlig och attraktiv, inte bara för unga, utan även för yrkesverksamma och karriärbytare som söker nya vägar. Genom att stärka kopplingen till måltidsturism, gastronomi och hållbar livsstil kan vi skapa en starkare, mer jämställd och inspirerande profil.

För att möta kompetensbehoven krävs även att Skåne kan attrahera och behålla kompetens från andra länder. Skåne bör verka för att underlätta etablering och integration av internationell arbetskraft genom regional samverkan mellan företag, kommuner, utbildningsaktörer och myndigheter.

Öka kompetensen inom digitalisering, cirkulär ekonomi och beredskap

För att möta framtidens möjligheter och hot behöver kompetensutvecklingsinsatser inom digitalisering, cirkulär ekonomi och beredskap erbjudas till hela livsmedelskedjan. På så sätt kan kedjan bättre rustas för att hantera både utmaningar och möjligheter kopplade till klimatförändringar, resursbrist och förändrade konsumentbeteenden.

Beredskapen inom livsmedelskedjan kan stärkas genom riktade kompetensinsatser som ökar förståelsen för eller vikten av kontinuitetshantering. Företag bör samtidigt uppmuntras att ta tillvara digitaliseringens potential och möjligheterna med cirkulär ekonomi för att effektivisera sin verksamhet, förbättra samverkan och driva innovation.

Stärk internationell konkurrenskraft och exportförmåga

Skånska små och medelstora företag inom livsmedelsproduktion och processteknik behöver ökat stöd för att nå ut globalt. Det kan ske genom exportprogram, rådgivning och samverkan med aktörer som Exportcenter Syd och Business Sweden. Gemensam marknadsföring av skånska livsmedelsföretag på prioriterade marknader bidrar till ökad synlighet, ökad produktion och slutligen ökad lönsamhet.

Ökat stöd vid generations- eller ägarskifte inom lantbruket

En betydande andel av Sveriges jordbruksföretag drivs idag av äldre personer, där över en tredjedel är 65 år eller äldre, medan endast en fjärdedel är under 50. Forskning visar att äldre företagare ofta är mer återhållsamma med investeringar och mindre benägna att genomföra större förändringar. Detta kan bromsa utvecklingen, försvåra omställningar och skapa hinder för generationsskiften. För att möta utmaningarna bör insatser prioriteras som stärker kompetensen kring generations- och ägarskiften, förebygger psykisk ohälsa samt förbättrar kunskaper inom företagsekonomi i primärproduktionen för ökad lönsamhet.

EFFEKT MÅL

Fler innovationer som når marknaden

Skåne utmärker sig genom ett mångsidigt innovationssystem inom livsmedel, en koncentration av livsmedelsrelaterad forskning och utbildning samt etablerade samarbeten mellan akademi, näringsliv och samhällsaktörer.

För att Skåne ska stärka sin konkurrenskraft och påskynda omställningen till en mer hållbar och motståndskraftig livsmedelskedja krävs att nya lösningar och innovationer når marknaden snabbare. För att accelerera utvecklingstakten krävs ökat riskkapital, ytterligare ökat engagemang från näringslivet samt skapandet av flexibla och behovsstyrda utvecklingskedjor från idé och forskning till utveckling och kommersialisering.

Vägledande för att bygga ett starkt innovationssystem för hållbar livsmedelsproduktion är Skånes innovationsstrategi för hållbar tillväxt och dess Livsmedelsagenda med kompletteringar.

Fem strategiska insatsområden för gemensamt agerande:

Utveckla testbäddar och innovationsmiljöer

För att snabbt utveckla och kommersialisera nya lösningar behövs en tydlig och flexibel process som möter de verkliga samhälls- och näringslivsbehoven. Detta kan uppnås genom att skapa testbäddar och innovationsmiljöer som sammanhängande kedjor av utvecklingssteg, vilket underlättar övergången från idé till stor skala.

För att stödja denna process behöver nya finansiella verktyg tas fram som stimulerar utvecklingen av nya lösningar. Dessutom krävs en samordning av tillgången på infrastruktur, kompetens och metoder för att säkerställa att de motsvarar de behov som efterfrågas. På detta sätt kan utvecklingsförmågan stärkas och påskyndas, vilket skapar bättre förutsättningar för nya idéer och lösningar att förverkligas snabbare och mer effektivt.

Stärk små och medelstora företags möjlighet att växa

Små och medelstora företag som vill växa behöver stöd. Det kan handla om finansiell rådgivning för stöd vid investeringar, att introducera en ny produkt på marknaden, växa på en ny eller redan etablerad marknad eller kanske stöd avseende lednings-, organisatoriska eller strategiska frågor. Innovationsstödssystemets acceleratorprogram ska fortsatt utvecklas så att fler små och medelstora företag tar klivet att växa.

Stimulera innovation i primärproduktionen

För att framtidens livsmedelssystem ska vara konkurrenskraftigt och hållbart behöver vi etablera arenor där lantbruksföretagen aktivt deltar i utvecklingen. Dessa miljöer ska möjliggöra testning, utveckling och implementering av nya lösningar och teknologier, exempelvis inom Agtech. Genom att integrera innovation inom odling, växtskydd, djurhållning och resurseffektivitet tillsammans med lantbruksföretagen stärker vi hela livsmedelskedjan och säkerställer att jordbruket är rustat för morgondagens utmaningar.

Förbättra tillgången till kapital

Tillväxt kräver investeringar. Särskilt i tidiga skeden där riskkapital ofta saknas. Skåne ska samarbeta för att attrahera mer kapital, både nationellt och internationellt, exempelvis via saminvesteringsplattformar med aktörer i livsmedelskedjan eller offentliga fonder för uppskalning som komplement till privat riskkapital. Slutligen behöver innovationshöjden generellt öka och fler idéer och företag bli mer investeringsbara för att attrahera kapital.

Kraftsamla inom industriell bioteknik

Industriell bioteknik är en viktig nyckel för att lösa samhälls- och miljöutmaningar. På både nationell och EU-nivå lyfts industriell bioteknik som en prioriterad strategisk teknik, med stor påverkan på konkurrenskraften. Skåne har en unik möjlighet att ta ledarskap inom detta område, tack vare sin starka position inom livsmedels- och Life Science-sektorerna. Genom att tillämpa industriell bioteknik kan vi transformera livsmedelssystemet, bidra till klimatomställningen och förbättra folkhälsan. Exempel på detta är utveckling av biobaserade produkter, alternativa proteinkällor och material som kan ersätta fossilbaserade produkter.

EFFEKT MÅL

Livsmedelskedjan som drivkraft i omställningen till en mer robust, cirkulär och biobaserad ekonomi

Livsmedelssektorn har en central roll i Skånes omställning mot ett hållbart och framtidssäkert samhälle. Livsmedelskedjan bidrar aktivt till utvecklingen av en biobaserad ekonomi vilket minskar beroendet av fossila insatsvaror, skapar cirkulära flöden och nya affärsmöjligheter när restprodukter blir nya råvaror.

Regionen har redan en stark position inom cirkulär och biobaserad ekonomi. Med rätt satsningar kan Skåne bli ett nationellt föredöme. Genom att koppla samman jordbruk, industri, handel, forskning och offentlig sektor skapas möjligheter att bygga ett motståndskraftigt och miljömässigt hållbart livsmedelssystem.

Tre strategiska insatsområden för gemensamt agerande:

Stärkt samverkan för omställning

Skåne har ett diversifierat näringsliv där små och stora företag måste samverka i större utsträckning för att skapa effektiva och hållbara värdekedjor. Stöd till samverkan, forskning och nya affärsmodeller för minskad miljö- och klimatpåverkan bidrar till att stärka och vidareutveckla värdekedjor i livsmedelssystemet, men också gentemot andra sektorer.

För att främja övergången till en cirkulär och biobaserad ekonomi behövs samverkansplattformar som erbjuder kunskap, nätverk och direkt stöd till företag och kommuner. Särskilt fokus bör ligga på livsmedelssektorn och industriell symbios, där samverkan mellan olika aktörer kan leda till nya affärsmöjligheter och ökad resurseffektivitet.

Genom att samla företag, kommuner, akademi och andra samhällsaktörer kan restflöden och resurser inom livsmedelssektorn och andra branscher identifieras och tas vara på. Denna samverkan kan bidra till att skapa en mer hållbar och cirkulär ekonomi, där resurser används mer effektivt och avfall minskas. Samverkansplattformar spelar en viktig roll i att stödja och driva på denna utveckling.

Ökad robusthet genom effektiv resurshantering

Skånes livsmedelskedja ska bli mindre beroende av importerade produkter. För att uppnå detta krävs en ökad försörjningsförmåga och ett minskat fossilberoende genom effektiv resurshantering. Ett viktigt steg på vägen är industriell symbios, där restprodukter från livsmedelssektorn tas till vara och omvandlas till nya råvaror och fossilfri energi, vilket ökar förädlingsvärdet och minskar avfallet.

Genom att producera och använda biogödsel kan vi minska behovet av konstgödsel. Och tillgång till fossilfri energi är avgörande för att minska klimatpåverkan och stärka beredskapen. Genom att bygga ett robust system kan vi säkra livsmedelsförsörjningen även när det uppstår störningar, och skapa en mer hållbar och resilient livsmedelskedja som kan möta framtidens utmaningar.

Detta innebär att tydliga roller och ansvarsområden måste definieras mellan kommuner, företag och akademi, samt att rätt insatser prioriteras. Smart lagerhållning och bättre lokal logistik är också avgörande för att klara störningar i tillgången på viktiga insatsvaror som gödsel, utsäde och växtskyddsmedel.

Utveckla och implementera cirkulär och biobaserad ekonomi

Nya affärsmodeller som bygger på biologiska resurser, återanvändning och återvinning behöver utvecklas och skalas upp. Restströmmar behöver tillgängliggöras och infrastruktur för detta etableras. Eftersom området är både nytt och komplext är pilotprojekt och goda exempel viktiga verktyg för att visa vägen och inspirera fler aktörer.

Skåne bör ta ledningen i att påverka nationella regler och policys så att de främjar återvinning, resurseffektivitet och användning av biobaserade material. Det är viktigt att reglerna uppmuntrar

samarbete och är flexibla nog att anpassas till nya innovationer. Genom dialog med företag och andra aktörer kan vi identifiera hinder och möjligheter och skapa acceptans för förändring. För att nya innovationer och affärsmodeller ska få genomslag krävs att både företag, konsumenter och beslutsfattare förstår värdet av cirkulära lösningar. Det handlar om att sprida kunskap, visa goda exempel och skapa nya berättelser om vad som är smart, hållbart och framtidsvänligt.

Definitioner

Livsmedelssystem: Omfattar hela ekosystemet kopplat till livsmedelskedjan.

Livsmedelskedjan: Avser alla processer och aktiviteter från jord till bord och åter till jord. Livsmedelskedjan börjar med primärproduktionen, där grödor odlas och djur föds upp, och fortsätter med bearbetning, paketering och distribution till butiker och restauranger, där livsmedlen slutligen konsumeras.

Livsmedelsbranschen: Omfattar alla företag inom livsmedelskedjan utöver primärproduktionsledet, det vill säga lantbrukarledet.

Livsmedelssektorn: Till skillnad från livsmedelskedjan omfattar livsmedelssektorn inte enbart processer och aktiviteter för att producera livsmedel utan även omgivande tjänster, service samt regleringar och villkor. Livsmedelssektorn är därmed bredare och inkluderar alla företag, organisationer och myndigheter som är involverade i produktion, bearbetning, distribution och försäljning av livsmedel.

Försörjningsförmåga: Avser livsmedelssystemets kapacitet att på ett säkert och hållbart sätt tillhandahålla den mat och näring som befolkningen behöver. En starkt försörjningsförmåga innebär att produktionen, förädlingen och de tjänster som krävs för att livsmedel ska nå konsumenterna fungerar robust och långsiktigt.

Referenser

[Tillväxtverket, 2023](#)
[Livsmedelsföretagen – Rapport: "Var ska livsmedelsindustrin hitta 20 000 nya medarbetare?"](#)
[Klimat- och energistrategi för Skåne 2025–2030](#)
[LRFs Energipaket 2025](#)
[Slutgiltig statistik för el och fjärrvärme 2024](#)
[Jordbruksverket, Stärkt skydd av jordbruksmark samt solesproduktion i den gemensamma jordbrukspolitiken](#)
[Jordbruksverkets rapport: "Sveriges handel med jordbruksvaror och livsmedel 2024"](#)
[Livsmedelsverket och Jordbruksverkets rapport: "Livsmedelsförsörjningen i siffror 2025"](#)
[Naturvårdsverket, Ekosystemtjänster i odlingslandskapet](#)
[Morgondagens kompetens i Livsmedelsproduktionen, Region Skåne med flera](#)
[Lantbrukarnas Riksförbund: Generationsskifte - LRF](#)
[Lantbrukarnas Riksförbund: Rapport: "Många vill – men få kan", 2023](#)
[Firs innovationsstrategi 2020_lowrez.pdf](#)
[Livsmedel---agenda-2021.pdf](#)
[Kompletteringar-till-firs-livsmedel-agenda_250528.pdf](#)
[Jordbruksverkets Växtskyddsstrategi](#)

Region Skånes arbete med regional utveckling syftar till att skapa ett hållbart och konkurrenskraftigt Skåne med hög livskvalitet och stark framtidstro. Genom att utveckla strategier, sprida kunskap, finansiera insatser, samarbeta brett och påverkanationella beslut tar vi oss an samhällsutmaningar och driver utvecklingen framåt.

För vårt ansvar är att skapa ett ännu bättre Skåne med fokus på alla som bor och verkar här.

Region Skåne

291 89 Kristianstad

Telefon: 044-309 30 00

utveckling.skane.se

